

SZÉKELY HIRLAP

POLITIKAI S VEGYESTARTALMU KÖZLÖNY.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS

NAGY-KÖZ ELEJE.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beigtatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.

Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyutca 60-ik sz., és J. Haasenstein és Vogler Bécsben (Wollzeile 9-dik sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton, reggel, NAGY FÉLIVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre 1 frt 30 kr.
Félévre 2 „ 50 „

Cato levelei a tanügyről.

II.

A tanügyről irt levelekben az ügyes dialecticán kívül, a szabadság varázs neve az, a mivel Cato port kíván szórni az olvasó közönség szemébe. El akarja hitetni: mikép az a népnevelési törvény a szabadságot fenyegeti, holott csak a tudatlanságnak izen harc- és háborut.

E lapok szűk köre nem engedi, hogy ellenfelünk minden igaznak tetsző állítására kiterjeszkedjünk; csak azokat vehetjük figyelembe, melyekkel ki akarja mutatni: hogy a népnevelési törvény a polgári szabadságnak ellensége.

Azt mondja Cato: „alkotmányos, jó-ravaló kormány (értsd: parlament; hiszen ez alkotta meg a népnevelési törvényt) ne legyen sem atya, a ki vagy járókán hordozza, vagy vesszővel hajtsa a jóra magzatait, — a nép nem gyermek, s a melyik az, annak nem kell alkotmány stb. Ki nem veszi észre, hogy ez az egész passus finomabb kiadása azon baloldali kortesdictioknak, melyeknek refrainje: „Óh nép!“ Óh nép, te vagy a bölcsesség quintessentiája.

Tehát „a nép nem gyermek, s a melyik az, annak nem kell alkotmány.“ De hátha a sors, vagy szerencse — nevezzük bárminek — egy gyermeknépet talált alkotmányt megajándékozni; ezen esetben elfeledte Cato szabályokat adni kormányának [magatartásáról. Mit tegyen? eldobassa-e vele a becses ajándékot, mint az indus felrugta volt lábával a talált aranydarabot, mint a melynek becsét nem ismerte; vagy intézkedjék, hogy e drágaság birtokában maradjon addig, a míg érett korra jutván, hasznát tudja venni?!

Jó lett volna ez esetről sem feledkezni meg, annyival inkább, mert mi ebben a hajóban evezünk.

A mi népünk nem gyermek, mond Cato (mert hiszen ez is benne foglaltatik az idézett passusban). Ugyan hol volt tisztelt ellenfelünk a közelebb lefolyt évek alatt? Ábrándokban nem tölthette azokat el, hiszen tul lehet az ábrándozás idején. Talán valamely supranaturalisticus kérdés megoldásába volt elmerülve, hogy nem látta: mikép ez a mi népünk csakugyan

gyermek, melynek tanulásra, nevelésre van szüksége. Nem, kétlem idővel derék ember válhatik belőle; de hogy jelenben gyermek, az kitűnik onnan, hogy kedveli a bingyót, az éretlenséget, a cseh gyémántot megveszi drágakő helyett, mire annyi példa van a közelebb lefolyt időben. S hogyan lehet kívánni egy gyermektől, hogy ön magát nevelje. Mit tartana Cato azon szülőről, ki így szólana növendékgyermekéhez: fiam akarsz-e tanulni, vagy nem, ha igen, mikép kívánsz neveltetni. S ha nem volna kedve tanulni? nem azt a tanácsot adná-e Cato maga, hogy scuticával is iskolába kell kergetni. S a haza atyjainak hibául róvjá fel, hogy a gyermeknépet iskolába járásra erőlteti.

Legyen, mondja Cato, „a haza atyái e jogosultságát nem tagadom,“ de azért követtek el egy második bakklövést: hogy a nevelésből „tabula rasat csináltak, azt nem történelmi alapokon igyekeztek fejleszteni“.

Ez is a napjainkban kelendő kortesdictiok közé tartozik.

Könnyű belátni: mikép ez első tekintetre oly általánosnak látszó elv sem minden esetben alkalmazható. Illik ez azon intézményeinkre, melyek életképesek s az új viszonyok közt is az életrevalóság csiráit rejtik magukban; az ilyeneket igenis fejlesszük történelmi alapon. De a mely intézményeink gyökerén féreg rágódik, vagy melyek az új viszonyok közt kikelendő pondrók petéivel vannak tele: azokat helyesebb gyökerestől kiirtani s egészséges új ültetvények által pótolni, hiszen a gyökerét örlő pondrók ugy sem engednék virágzatra jutni.

És már ez utóbbiak közé tartozik a mi történelmi alapokon fejlődött népnevelési — általában nevelési — rendszerünk. Tudja-e Cato, mi képezi ebben az örlő férget, az emésztő pondrót? A felekezetség. Ha ettől meg nem szabadítjuk: ép virágzásra nem fejlődhetik.

Nekünk kell-e figyelmeztetni Catot: hogy a mi sötét és szomorú az utolsó három évszázad alatti történelmünkben van, az kisebb-nagyobb mértékben a felekezetséggel van kapcsolatban. Ez volt legnagyobb átka nemzetünknek; ez gátolta egybeforradásunkat; ez nem engedte, hogy

örömben vagy búban, derűben vagy vészben egy nemzetet megillető nagy egészszé egyesüljünk. A népnevelési törvény ezt a pondrót kívánja nevelési rendszerünk-ből kiirtani. Azt akarja, hogy a nemzet különböző vallásfelekezeti gyermekei a közös iskolákban már zsenge korukban összesimuljanak, csak mint emberek és honpolgárok tanulják egymást ismerni, köztük a felekezetiesség falai leomoljanak. — Ha van valami kárhoztatandó a népnevelési törvényben: az nem más, mint az, miért nem áll egy pontjában: e törvény kihirdetése után egy két évvel Magyarországon minden felekezeti népiskolák megszüntetendők.

Nem győzünk eléggé csudálkozni, mikép az oly világos eszű Cato hogy nem akarja látni a népnevelési törvény nagy horderejét. Ugyan mi vonhatott hályagot lelki szemei elébe. Ha közelében laknánk, tanulmányunk tárgyává tennők ennek okát s nem kétkedünk, hogy valamely gyengeségben fognók azt feltalálni; hiszen a legerősebb jellemek sem mentek a gyengeségektől — ismeretes, hogy az orosz-lán fél a kakaskukorékolástól. Talán egy kis sértett hiuság. Meglehet Cato zokon veszi, hogy meg nem hívták a nevelési ügyi előértekezletre, talán azt apprehendálja, hogy a tanfelügyelőséggel meg nem kínálták. Mindenesetre mi is hibás mulasztásnak tartjuk, mert Cato a hazai legnagyobb tanerők egyike. Hanem azért a nevelési törvény nem veszt semmit a maga érdeméből. Oly fontos, annyira korszerű az, hogy jövődjé jóllétünk és nagyságunk első alapjait látjuk abban letéve. Báró Eötvösnek sok fényes érdemei vannak, mint költő-, szónok- és államférfiúnak, azonban egy sem fényesebb azon érdeménél, melyszerint a közös iskolák eszméjét felkarolta, azt a parlament (Cato szerint rajxrath) által életbeléptette.

Mentovich F.

Országgyűlés.

LVI.

A képviselőház nov. 25-ki ülésében egy egész halom interpellatio nyújtatott be; a kérelmek előterjesztése után. Az interpellatiók hármán a dalmáciai eseményekre vonatkozott; Zichy N. tudni kívánná, hogy minő sikeres intézkedések tétettek a zendülés elnyomására;

Ghyezy K. a magyar ezredeket visszakívánja hozatni a harcztérrel; Miletich Sz. pedig azon aggódik, hogy, mint most Dalmáciában, majd Magyarországon is a katonai kormány alá adhatatik a politikai hatóságok hatás-köre is; az 1868. XII. tcz. sérelmét látja ebben. Ugyanannak Miletich a szerb congressus összehívásáért is interpellál a határozati javaslatokat nyújt be tett kérdéseire nézve. Majd következtek a miniszteri válaszok Román S. multkori interpellációira, melyeket egész terjedelmében közlünk alább. A miniszteri válaszok alatt az interpelláló nem levén jelen: az elnök azonnal föltette a kérdést, ha tudomásul veszi-e a ház azokat. A többség igennel felelt, de a kisebbség heves felszólalásokat tőn, míg az elnök ki nem jelenté, hogy szavazás után e tárgyhoz senki sem szólhat. Berzenczei László ugyan még ezután is akart, de azon kérdésére, ha el van-e ütte a szótól, elnök lakonikus el-lal felelt.

A napirend első tárgyát a közlekedési miniszter egy előterjesztése képezte, a m. keleti vasut engedély okmánya egy nyomtatási hibájának kijavítási tárgyában. Attétetett a vasuti bizottmányhoz. A ház decz. havi költségvetése, — úgy a bírák felelősségéről szóló tjavaslat véglegesen elfogadtatott. A pénzügyminiszter a közmunka és közlekedési miniszterium költségvetését nyújtja be, — majd megejtetett a szavazás a bankbizottmány tagjaira, s felolvasatott a közp. bizottmány véleménye a 68-iki számadások megvizsgálása tárgyában, úgy szintén a baloldal erre vonatkozó külön véleménye.

A képv. ház nov. 26-iki ülésén a multkori szavazás eredménye hirdettetett ki, melyszert megválasztattak Ghyezy K., Simonyi Ernő, Csengeri Antal, Kantz Gy., Zsedényi E., Kraljevic A., Trefort A. és Zichy N. De Ghyezy K. lemond a bankbizottsági tagságról, miután pártja előreláthatólag kisebbségben lesz. A ház elfogadja lemondását, s a jövő ülésben választ helyettes. Ezután tárgyalatott s elfogadtatott a Németországgal kötött távirdai egyezmény s el is fogadtatott. Végül több kérvény láttatott el.

Két miniszter válasza a tófalvi ügyben.

(A nov. 25-diki ülésben.)

Rajner Pál belügyminiszter: Román Sándor országos képviselő ur az utolsó ülésben a tófalvi ügyben egy interpellációt intézett hozzám, mely által, minthogy állítása szerint 300 tófalvi polgár nemcsak vagyon, hanem fedél nélkül maradt és octóber 2-ika óta szabad ég alatt tanyáz; sőt többen közülök már elhaltak; — felvilágosítást várt tőlem az iránt, miké történhetett az, hogy annyi idő óta a pénzügyminiszterium nem intézkedett ezen szerencsétlenek ellátásáról, és pedig mindenekelőtt arról, hogy fedél alá juthassanak.

Ezen interpelláció folytán leszek bátor a t. háznak a tény állását, a mennyiben azt előterjeszteni lehetséges, a következőkben előterjeszteni. (Halljuk!) Mihelyt a belügyminiszterium a tófalvi eseményekről és pedig a „Magyar Polgár“

czimű politikai lap távirata alapján értesült, távirati uton azonnal meghagyta az ottani főtiszt-ségnek, hogy a kitelepített tófalviakon jogtalanság ne kövessék el, és hogy azok semmi esetben fedél nélkül ne hagyassanak. Ezen távirati meghagyás folytán a főkirálybíró ugyanazon nap röviden táviratilag és másnap bővebben, írásban küldötte be jelentését.

Ezen jelentés szerint Apor Károly báró mind tulajdonra nézve, mind pedig a hátralévő szolgálományokra nézve hozott jogérvényes ítélet alapján — miután a kiegyezkedés, melyet megkísértett, meghiúsult, september 11-én beadta és pedig egyelőre nem az összes lakosság, hanem csak a vezetőknek látszó hat zsellér ellen a kitelepítés iránti keresetét az urbéri törvényszékhez; egyúttal a hátralévő szolgálmányok megtérítését is szorgalmazván.

Miután azonban ez alkalommal a zálogolás megkísértésének az összes lakosság erőszakosan ellenszegült: Apor Károly b. a kiegyezkedésre nézve táplált reményét vesztvén, kérését az egész lakosság ellen kiterjesztette.

Az urbéri törvényszék a végrehajtásra okt. 1-ét és 2-át tűzte ki. A főkirálybíró felfogván az ügy fontosságát, véleményem szerint a közigazgatás körének legvégsőbb határáig ment, mert az ingó vagyon elárverelését 24 órára megakasztotta, és a tófalusiakat egyenkint figyelmeztette, hogy a pernek ezen véleges végrehajtási stadiumában részökre más remény, mint az egyezkedés, többé fenn nem marad; kilátásba helyezte, hogy egyezkedési szándék esetében az általok birt telek nekik igen jutányos haszonbéri szerződés mellett továbbra is haszonbérbe fog adatni, s hogy a hátralévő szolgálmányok árának legnagyobb része nekik el fog engedtetni. Azonban a tófalusiak minden egyezkedést visszautasítottak és ennél fogva a törvényes eljárás további megakasztása semmi tekintetben többé indokolható nem volt.

De ennek végrehajtása sem történt oly mértékben és nem terjeszkedett annyira, mintsem némely hírlapi cikkekben, s az interpelláló ur részéről is jeleztetik. Különösen áll ez a számra nézve, mert azoknak, kik jelenleg a falu előtt tanyáznak, száma alig mehet többre 120-nál. (Felkiáltások a szélső balon: Meg ez is! Felkiáltások jobbról: De hát mit tegyen velök az ember? Helyeslés.) Mert a kitelepítési kereset összesen 26 gazda ellen volt indítva. A 26 közül 3 kiegyezkedett, 3 új szerződés alapján az általa eddig birt telkeket ismét haszonbérbe kapta; 3 pedig más szomszéd községbe költözött; e szerint csak 17 gazda vonult ki a falu elé, s ezek is csak a nappalt töltött ott deszkákából épített bódékban, éjszakára nagyobb részt házaikba visszatérnek. Semmi esetre onnan eltávozni nem akarnak mindaddig, míg a részökről ő Felségéhez kiküldött két egyén, t. i. egy szabadságon levő és egy kiszolgált katona kiküldetésükről vissza nem térnek. Ezen minden kiegyezkedést megtagadó magatartása a tófalusiaknak figyelmemet nagy mértékben fölhevítve, s én kötelességemnek tartottam semmit sem mulasztani el az iránt, hogy az esemény fejlődését folytonosan szemmel tartsam.

Ezen törekvésem folytán érdekes adatok ju-

tottak tudomásomra. Legyen szabad azok közül egyet elmondanom.

A csendőrség jelentése szerint nov. 1-jén bizonyos egyén által a tófalusiak közt 200 darab napoleon d'or osztatott szét, minek folytán minden egyes lakosra 70 osztrák forint jutott. Ez alkalommal ezen bizonyos egyén figyelmeztette őket, hogy jegyezzék meg jól magoknak, hogy ezen segély nekik egy idegen kormány által nyújtatik, mely idegen kormány továbbra is fog rólok gondoskodni. (Halljuk!)

Minthogy pedig a magyar kormánynak biztos tudomása van, hogy ezen állítás meió valót-lanság, és hogy a fenálló viszonyoknál fogva ezt egy idegen kormány nem is tehetné, a kormány kötelességének tartotta ez iránt a vizsgálatot elrendelni. (Helyeslés.)

Ezek után a képviselőház nem fogja alap-talannak tartani azon feltevést, hogy a tófalusi lakosok ellenszegülésükben némi izgatás által erő-sítették meg, másrészt pedig tekintve csak azon egy pénzosztogatást is, melyet szerencsém volt bejelenteni, az ő helyzetök, más csendes honpol-gár anyagi körülményeit tekintve, kétségbejöt-nek e perczen nem mondható (derűtség) s a kormány annál kevésbbé látja most szükségesnek anyagi segélyezésben őket részesíteni, mert bizonyosan jelenthetem azt is, hogy mihelyt ki fog-nak józanodni, ők igen jutányos haszonbéri szer-ződés által bármikor visszanyerhetik telkeiket.

Ezek folytán bátorítottam egész általános-ságban tárgyilagosan a tényállását előadni, és nem követtem őt azon ténre, melyen tulzás, osztály és nemzetelleni vádakkal, oly könnyen meg-zavarható azon egyetértő béke, — melyre mind-nyájunknak annyira szükségünk van. — (Élénk helyeslés.) Remélem, hogy a képv. ház ezen ál-talános előterjesztéssel meg fog elégedni, és ma több részleteket nem fog kívánni, mert a részletek és azok horderejének teljes előterjesz-tése csak akkor következhetik be alaposan, mikor a vizsgálatok be lesznek fejezve. (Élénk helyes-lés a jobboldalról.)

Horvát Boldizsár igazságügymi-niszter: T. ház! Román képviselő ur ugyan-azon alkalommal ugyanazon tárgyan hozzám is interpellációt intézett; a tényállást eléggé felderi-tette igen t. collegám belügyminiszter ur. Én azokhoz csak egy megjegyzést csatolhatok, tud-niilik azt, hogy midőn ezen eseményről értesítést vettem, azonnal barátságos uton fordultam a ma-ros-vásárhelyi királyi tábla elnökéhez azon óhaj-tásomat fejezve ki, vajjon nem lehetne-e ezen a legfelsőbb bíróság által megerősített ítélet vég-rehajtását legalább a jövő tavaszig elhalasztani. Erre báró Apor Károly egész készséggel kijelen-tette, hogy az ítélet végrehajtását a jövő tava-szig elhalasztja és a kitelepítetteknek megengedte, hogy lakásaikat a jövő év tavaszáig ismét elfog-lalhassák; tehát azon eseménytől, hogy az ille-tők fedél nélkül maradjanak a télen át, a mint t. képviselő ur állította, nincs mit tartani.

A mi már most a hozzám intézett inter-pellációt illeti, azon kérdésben, hogy nem vol-nék-e hajlandó olyképp intézkedni, hogy azon ren-deletek, a melyeket a haereditás siculica tárgya-

TÁRCZA.

Uti képek.

(Folytatás)

Midőn Izrael szép és buzgó gyermekeitől megrikkult a templom tündéri belseje, egyik mi-velt ifju sorsosuktól, ki jelesen képzett tanár, be-vezettettünk a vezérkönyveinktől annyira ma-gasztalt templomba. Valóban olyanok találtuk. A esillárok fényét vakítván verte vissza az a sok drágaság, melyek Jehova tiszteletére odaillő mű-vészi berendezéssel pompáztak. Sokkal kisebb a pestinél; de fényre és művészetre aligha felül nem áll.

Mivelt ifju vezértársunk, megmutatta a vá-ros ugynevezett zsidó részét, hol az ész és szor-galom gyönyörű paloták emelésében s a szekrény gazdag tartalmában ünnepli diadalát.

Kíváncsi voltam megtudni, ha vajjon a szel-lem itt is oly szokatlan modorban nyilatkozik-e részökről, mint nálunk?

A felelet meglepő volt. Itt minden héber, mond utitársunk, a legösszintőbb családi és baráti érintkezésben van az olaszokkal. Elszigeteltség-nek nincs nálunk helye. Nyelvünk kizárólagosan az olasz; a félig értett héber az iskola gőzére szorult.

Mi ezt mikor érjük meg? Kétséget nem szenved, hogy az emancipáció e részben az el-fogultság jegét megtörte; de a vágytól e czél eléréseig hosszú, hosszú út nyulik. Egyébiránt e tárgyban nem határoznak egyesek. A történe-lem tapasztalati közszelleme meggyőz arról, hogy a hol despotismus vagy absolutismus uralkodik, ott van igazi melegágya Izrael fiainak; de hol a szabadság és alkotmányos élet napja ragyog, ott a visszatartakozás és előítéletek holofernesi feje. Bethulia szép hölgye — a korszelleme előtt porba hull. — Az eddigi statisztikai és lélektani alapon indulva, merem állítani hogy a magyar nemzetet társnép fajai közül szembeölő szellemi és anyagi előnyösséggel a héber szaporította és szaporítandja. Egy tekintet a magyarosított ne-vekre s tudósaink lajstromára: meggyőz minden magyart a valódi tényállásról.

Bizonyára ok nélkül nem vesztegeti az időt, ki a pro és contra véleményét e téma fölött a

megértett gondolkozás és továbblátó ész serpe-nyőibe veti...

A gyönyörű holdvilág szelid fénye mosoly-gott az alvó tenger sima lapján, midőn egy bo-zontos olasz gondolier csolnakába szállva, nyu-godtan uszkáltunk Livornó imposans világító tor-nyához. Kedvünk lett volna a tikkasztó hőség után, enyhítő tengeri fürdőt használni, melybe a fénysegett holdszugár rezgő kékes játéka, oly édes búzájjal csalogatott!

Mily elragadó látványt nyújt abból a to-ronyból kiömlő vezérfény azon a hintázó rop-pant vizrónán, hol a fekért hattyuként lebegő vitorlás hajók serege fel és eltűnedezik nyomta-lanul. Vagy hallani a tengeri gőzösök sebes vergelődését, melyek tajtékba verik kerekükkel a vizet s mintegy alabástrom porral behintett fehérő országutat erőszakolnak ki a mélység-ek fölött. — Minket az ígézet leirhatlan bája szótlanná tett. Gondolierünk rágyújtott szokott dalaira, aztán elkezdett rémes tengeri eseménye-ket beszélni. Megérdemli leirnom — legközelebb.

(Folytatása köv.)

Balás. Antal.

ban 1868 évi részint mart. részint augustusban kibocsátottam, a már befejezett perekre is kiterjesszenek, és hogy a perek ezen rendelet értelmében reassumalandók legyenek, egyszerűen azon feleletet kell adnom, mert más feleletet nem is adhatok, — hogy semmiféle törvény semmi rendeletnek visszaható ereje nem lévén, ugy a képviselő ur ezen kívánságát nem teljesíthetem, — mert ha teljesíteném, akkor minden birtokállapot, nemcsak Erdélyben, hanem Magyarországon is felforgattnék és olyan chaos állna be, a minőt a legvégsőbb forradalom sem lenne képes előidézni. (Élénk helyeslés).

VIDÉK.

Aranyosszék, nov. 23.

Aranyosszék állandó bizottmánya tegnap tartá meg Felvinczen évnegyedes gyűlését. Daczára mellékutaink sáros voltának, s annak, hogy vidékünk némely gazdasági dolgaival ez évben hátramaradni kényszerült, a tagok szép számmal jelentek meg; mit a közügyek iránti érdeklődés tanujelül vehetünk.

Miután főkirálybíró elnök ömlga jelentést tett a közigazgatás három havi működéséről, s miután néhány legujabb országgyűlési törvényünk szentesítése tudomásul vétetett: olvastatott Rajner Pál belügyminiszter ur azon értesítése, hogy ő nagyméltósága hivatalát már megkezdette, s legfontosabb teendőjének ismeri a megyék rendezéséről országgyűlésünk elé mielőbb törvényjavaslatot terjeszteni. Bizottmányunk méltányosnak látta: egyfelől a volt belügyminiszter ur irányában elismerését, másfelől következője irányában üdvözlését és szerezkesikvánatát jegyzőkönyvbe iktatni. Továbbá: Foszó Ferencz, Zudor Károly és Tarsaly Gábor urak személyében a székbeli számvevőhivatal alapított meg. Ezután tudomásul vétetett: hogy az aranyosszéki kölcsönmagtáregylet alapszabályai, a belügyminiszteriumtól, megerősítve, visszaérkeztek.

Nem lesz talán érdektelen, ha ez alapszabályoknak, s illetőleg a magtár keletkezésének vázlatát röviden ide iktatjuk. Aranyosszékben a kölcsönmagtárak eszméje az egyesületi szellem horderdjét átértett és érzett oly buzgó férfiak küzremködésén folytán, milyenen főjegyző Magyar Pál és ref. esperes Basa Mihály urak, már évtizedek óta meg van honosulva, s egyes egyházakban kitűnő szép eredményben gyümölcsözik. Felvinczen az egyházat, mondhatni ez építette föl hamvaiból s tette lehetővé, hogy a ref. tanítói fizetés évenként 100 frral legyen javítva. A keresedi ref. egyház ez uton, a nélkül, hogy a tagoknak tetemes áldozatába került volna, néhány év alatt — mint népiskolai alapítványt — mintegy 400 frrt értékű bor- és törökbuzakészletet tud felmutatni stb. Nem hullott tehát készületlen földbe a mag, midőn 1868 elején a k. főkörmányszék a törvényhatóságokat, s így Aranyosszéket is, a kölcsöntakarékmagtárak felállítására hivta föl. Az azon évi február 2-án tartott bizottmányi gyűlésben e főlhívás meleg pártolásra talált, minek eredményében egy kinevezett bizottság, főkirálybíró mlts Béli Gergely és főjegyző Magyar Pál urak személyében, lelkiismeretes gondnal és műértéssel készítette el azon tervjavaslatot, melyből később a fennebb említett és fensőbb megerősítést nyert alapszabályok készültek. Az ezeken átvonuló főbb elyek ezek valának:

- 1) A részvényesnek letéteményi részvénye és annak 5% kamatja tulajdona marad.
 - 2) A kezelési költségeken és kamaton felüli tiszta jövedelem a közczélé (népnevelésügy).
 - 3) A 2-ik pont alatti kiadás a jövedelem 35%-jának számíttatván, az ezen felüli 65%-ból 25% tartalékra, 40% pedig a közczélra alapra fordittatik.
 - 4) Részvényét 20 év előtt senki sem veheti ki, de másnak eladni jogában áll.
 - 5) Az 5% kamat mindig a részvényhez adatik s tőkésedik.
 - 6) A magtár sorsa felett a részvényesek részvényük arányában szavaznak, (1 részvény áll 1 véka tiszta buzából, vagy 2 véka szemes törökbuzából), de egy részvényesnek nem lehet több szavazata, mint az ő községi magtára összes szavazatainak egy harmada.
- Itt megjegyzendő, hogy a székbeli magtáregylet az egyes községek kisebb magtáregyleteiből alakul.

7) A magtárt felelőség mellett kezelik a községi albizottságok: ellenőrzi a központi magtárbizottmány.

Az ügy iránti közérdekeltséget eléggé tanúsítja azon eredmény, mely az 1868 nov. 23-án tartott áll. bizottmánygyűlés jegyzőkönyvében áll. Eszerint eddigelé aláíratott a szék területén 716 véka tiszta buza; 2800 véka csős- és 15 v. szemes törökbuza.

(Vége köv.)

Dalmáciai állapotok.

A hivatalos lap „diadalmas“ előnyomulás hiriei után, melyek — közbevetőleg mondva, mind a bécsi, mind a pesti lapok állandó rosszallása daczára is — folytonosan csak sántikáltak az események után, ép oly váratlan, mint különös meglepésben részesülünk. A felkelés színhelyéről jövő tudósítások kétségtelenné teszik a hadcsapatok visszavonulását, mely alkalommal a parancsnokló tábornok élete is komoly veszélyben forgott. Sőt az is nagyon hihető, hogy az egész hadjáratot föl kell függeszteni tavaszig a rozsz időjárás s csapatok testi, ugy mint szellemi kimerültsége miatt. Egyébiránt e tárgyban csak a király visszatérte után fognak véglegesen határozni, s akkor is csak két ut marad fenn: vagy abba hagyni tavaszig a hadmiveletet, vagy egyenesen Cetinje, mint a lázadás szítója ellen, menni. Első esetben az osztrák-magyar birodalomnak is lesz Kaukázusa; a másodikban pedig, mint Jupiter fejéből Pallász, fegyveresen ugordhatik elő a görög, török viszályban is működésbe indított kényes keletikérdés.

KÜLFÖLD.

FRANCZIAORSZÁG. A személyes uralom bomladozóban van Franciaországban. Ollivier Emilt Napoleon császár kabinet alakításával bízta meg. Csak hogy e megbízás sehogys sem képes teszté válni, Ollivier nem tudja elhatározni, milyen elemekre támaszkodva alakítsa meg miniszteriumát, nem lévén kormányképes nagy pártok. Majd ha Franciaország a megkezdett utón haladva, több ideig fogja élvezni a szabadságot, melynek a trónbeszédben kifejezést adni, Napoleon császár ujabban is utasította minisztereit, majd akkor könnyebb lesz új miniszteriumot alkotni. Akkor egy miniszterválság nem fogja az egész államrendet veszélylyel fenyegetni.

A „Times“ a francia és spanyolországi események alkalmából, elmélkedik, a különösen latin fajú országokban zavargó forradalmi pártokról, s azok tarthatatlanságát igyekszik kimutatni. Ugy látja: hogy az izgatottság napjai már elmúltak, s a népek felül emelkedtek a demagogia csábító hangjain, szintugy, mint a zsarnokság fenyegetése. Már a párisi külvárosok sem követik oly készséggel a fölkelésre hívókat; s a spanyol köztársaságiak rövid harcz után kifáradnak. Erős hittel kell birni annak — folytatja tovább — ki nyolczvan évi tapasztalás után Párisban, s negyven évi után Spanyolországban még üdvös eredményeket vár a „lázzadásoktól“, és „pronunciamentoktól.“

A SUEZI CSATORNA, mely által Afrika szigetté vált, mely által fel van fedezve a régóta keresett keletindiai rövidebb ut; mely nagyobb a Pharaok minden műveinél; s mely után lehetetlen megmondani, hogy megingathatlan bizalom; s fáradhatlan kitartás után mit nem lehet elérni: az egyiptomi alkirály, Eugenia császárné, a magyar király, porosz herczeg, s különböző nemzetek számos képviselői jelenlétében, e hó 17-kén megnyílt.

E tervvel foglalkoztak ugyan már elébb is; de a gyakorlati kivitel Lesséps fáradhatlan kitartásának sikerült. A csatorna hosszúsága m. e. 83 angol mf., mélysége 26 láb, szélessége 330—200. Építését elébb emberi erővel akarták készíteni, de a kézi munka csak hamar elégtelennek tűnván fel, nagyszerű gépekről gondoskodtak, melyek közül a kotró gépek 2270 ló erőre voltak készítve. A sok gépen kívül, 12,000 ember és 20,000 ló dolgozott ez építkezésnél, a mi még nem is sok ha számbavesszük, hogy az egyiptomiak által épített csatornánál, csak a meghaltak száma 120,000-re ment. Az összes építkezési költségek 300 millió frankra tehetők. Így

készült el e mű mely, mint egyik Angol lap megjegyzi, „ha pénzbeli tekintetben balfogásnak bizonyulna is be, mégis mindazon által nagyzerű.“

Színház.

Nov. 29-én, a szombati bál miatt, elnapolt „Ubrik Borbála“ igazgató Novák Sándor ur jutalomjátékául, ma került szőnyegre. Az érdekes czim — csuf idő daczára is — szép közönséget csalt a színházba; bár egyes helyei megneveltették a publicumot, de maga a darab — nem tesz halhatatlan babért — szerző Lukácsi Sándor homlokára, bár Benkő K. ur Ubrik Borbálájánál, ez jobbnak nevezhető, s zenéje Káldy Gyula tehetségét ismerteti el, ámbár a mi „baránink“ nem voltak a legjobban belegyakorolva!

Az egész darabban több a bonyodalom, mint a cselekvény, s maga Borbála, csak számandó végzete által nyerheti ki a czimszerepet. Az egész mű a zárdai élet kigunyolásán épül, de nem illő, s némely helyt, illem- és szemérem-sértő kifejezései, bár egy hallásra hamar ellebbennek, de a műnek maradandó becsét nem tulajdoníthatnak.

Ubrik Borbálát, Gáspárné kellő komolysággal és szánsalomgerjesztően állítá élénk; Der-női is igyekezett hiven személyesíteni a fondor jezsuitát, s minthogy „a czél megszentesi az eszközöket“, elnézzük Pater Stifeliának, ha néha nem tudta kezével mit csináljon, s tulzott mimikája, egy párszor, torzképpé fajult. Különben szerepét, mind végig jól tudta, mi egyáltalában dicsérendő criteriuma. Péter Stanislaus (Kendi) leszámítva pár helyt zavarát, jól játszta el az irgalmas patert. Aradi meg — többszörös tapsot és kihívást vivott ki, komikus szerepében. Ámbár Juczi kapusnéval vitt szerepe a finomabb érzék előtt kellemetlen hatást szült. Tolnaiban nem ismerhetők fel a 60 éves Dobrovski grófot, mig a grófnét (Julia) Bogádiné hibeiben mutatá be előttünk. Gáspár (György) jól tudta szerepét, csak hogy megszokott pathossával kellett most is küzdenie. Kendyné, kedves kis ballerina volt, s színpadi könnyűségével köztetszést aratott.

Az apácza anyokák elég jól áhitatoskodtak, s különösen Mater Spirituosa (Aradiné) hiven tükrözé a zárdai élet némely csínját. Erdei Hermin, bár jól játszott, de nem fejedelemnének való, később beleélheti magát e szerepkörbe is!

A „cancan“ cseppet se emelte a darab hatását, s szintugy kéredzett ki az „áhitatos testvérek“ köréből.

A darabnak inkább korszerűsége, mint műbecse, lehet, hogy másodsor — s még többször is kifizetné magát, de az elismert műdarabok keretében bizonynyal soha sem fog helyet foglalni.

Anonymus.

VEGYES.

* **Király ő Felsége** keleti utjáról folyvást a legkedvűzőbb hírek érkeznek; hazaérkezése korábban fog történni, mint számíták, miután az olasz királylyal nem találkozhatik, ennek betegsége miatt, ki efeletti sajnálkozását táviratilag jelenté ki, remélvén, hogy nem sokára lesz megint találkozási alkalom. Királyné ő felsége ma indul Triesztbe, felséges férje elé.

* **A királyné** nevenapján, épen midőn Rajner Pál belügymrniszter a képv.-ház szerencsesikvánatát tolmácsolá, hirtelen beugrott a szobába Rudolf a trónörökös és harsányan kiáltá, magyarul: „éljen a mama!“ A csókot megkapta érte.

* **Gyöngyös városa** Horvát Boldizsár igazságügyért diszpolgári oklevéllel tisztelte meg. Nota bene Gyöngyös város képviselője (Berecz Ferencz) a legtigriőbb tigris.

* **Fekete József**, városunk egyik képviselője, a „Pesti Napló“-ban a következő figyelmeztetést tett közzé: Alólirt ajánlatba hozza egy józan életű, szorgalmatos és jól képzett lakatosmesternek M.-Vásárhely sz. k. városban leendő meg-

települését, hol üzletének szorgalommal folytatása mellett magának eredménydus jövőt biztosíthat. Köszönettel tartozunk neki a gondoskodásért.

* **Többen aláírással a következő fölhihívás közreadására kértünk föl:** kényszerülve találjuk magunkat a nyilvánosság terén felszólalni, midőn látjuk, hogy M.-Vásárhelyt sikerrel működő takarékpénztár létezik, s közelebből egy második kisegítő pénztár is alapult, és azon szerény kérdést vetni fel: mit szándékozik tenni a még 1843-ban alakult, de régóta csendesen alvó, helybeli „kölcsonnösen segítő társulat”? Igen ohajtanók, ha az illetők, kiktől függ, e társulatot érdeklőleg életjelt adnának?

* **„Görgei, vagy a világosvári gyásznapok”** nem épen korszerű darab van színészeink által a jövő szombati előadásra kitűzve, Gáspárné jutalmául, ki a társulat legtehetségesebb tagjainak egyike. Épen azért szép sikert s még szebb bevételt kívánunk neki.

* **A városi képv. testület** mult szombaton hirdetett ülése — a tagok nem jelenvén meg határozatképes számban — tegnap tartatott meg. Első tárgyuk dr. Scheitz Antal és a legközelebbi ülésen függőben maradt kérvénye vétett föl, polgárosítása ügyében, mint városunk 16 éves lakosa és ujabban birtokosa. A polgári jog — az illető díj lefizetése mellett — egyhangulag megadatik kérelmező dr. Scheitz Antalnak. — A belügyérnek kétféle leirata került tárgyalásra; egyik mellett visszaküldi a már régebben fölterjesztett tisztviselői-nyugdíj-intézet szabályain megjegyzéseket tevén rájuk s, egyszerűsmind, tájékoztatásul mellékelvén a budai ilyeszerű szabályzatot, bizottmányhoz utasított vélemény-

adás végett; — a másikban visszabocsátja a közönségnek azon önkormányzati jogát, hogy költségvetési számadásait, meghatározott minták szerint, maga vizsgálhassa meg, csak a számadási végeredményeket terjesztvén a ministerium elé; az ideiglenes utasítások méltányló tudásul vétetvén — az utasításban kívánt számadásvizsgáló bizottság a jövő ülésen lesz megválasztandó. Olvastatott a gazdasági bizottság véleménye a jövő évre kötendő utcai-világítási-szerződés tárgyában; kimondatott, hogy a világító lámpák száma (a mostani 181-ről) 400-ra emeltessek; a szerződés egy évre köttessék; a világítás havonként 23 napra terjedjen, és pedig a téli hónapokban esti 5 órától reggeli 5-ig; a tavaszi és őszi években esti 7—4-ig; a nyáriakban pedig 9-től 2-ig. A vállalkozó tartozik elegendő lámpagyújtókról gondoskodni, kiknek 50 kr. büntetés terhe alatt köteleességekben áll az időközben kiadott lámpákat ujjal felgyújtani. Az árlejtés végrehajtása — körülbelül 2700 trt kikiáltási ár mellett — a tanácsra bízott. Ugy szintén az emésztő kihordása iránti árlejtés is, a megszokott feltételek mellett. — Végül tárgyalatott a pénzügy. leirata az adóvégrehajtási becsü-sök díjazása kérdésében s határozatott, hogy a városi tisztviselők ily esetekben napidijra nem tarthatnak igényt, míg a becsü-sök 1 frtnyi napidijban részesülnek, melyet az illető adóhátrá-lékosok hordoznak.

* **Cseh Lajos, táncztanító,** mult szombati próbáján, bár jó kedvvel, de csekély sikerrel folyt le, a mennyiben az iparos-segédek önképző egylete javára felejtővel fejében — csak 6 frt. folyt be. Ugy értesitenek bennünket, hogy ennek némely roszakaratu egyén hírková-

csolása vala oka. Elég nemtelen eljárás, ha így van.

* **A gerend-maros-vásárhelyi szárnyvonalat** érdeklő vasut tárgyában — a vonalat megállapító bizottság — miniszterialis titkár Lovetzky Adolf elnöke alatt, Maros-Ludason bevégezé e hó 19-kén ebbeli munkálatait. Résztvettek abban: Nagy János, felülvizsgáló főmérnök, Ráth Péter, a vállalkozók, Északi Károly kisajátítási, Walker és több mérnökök, továbbá az illető vármegyék és községek képviselői. Az oly soká függőben volt vasuti indóház kérdése most úgy dőlt el, hogy M.-Ludassal szemben „Maros-Ludas” elnevezéssel indóház lesz. A Maros folyón át állóhid fog építtetni, s így a „Mezőség” nagyrésze szintén fogja élvezni a vasut jótéteményeit.

Jegyzéke

marosvásárhelyi királyi urbéri törvényszéknél f. év decz. 4-ére kitűzött nyilvános ülésben előadandó ügydaraboknak.

Ülnök Wlad Miklós által:

Turi Borbárának márkodi Pásztor András e. p. Bere-Kereszturi Csegi Zsigmondnak Nemes József e. p. Nemes Józsefnének márkodi Dégi György e. p. Nemes Józsefnének márkodi Varga József e. p. Turman Antalnak jeddi Nyika P. e. p. Turman Antalnak jeddi Szilágyi e. p.

Bécsi börzei árkelet.

(1869. nov. 27-én).

5% metalliques	59.85
5% nemzeti kölcsön	69.20
1860 államkölcsön	95.20
Bankrészvény	725.—
Hitelrészvény	244.50
London	124.70
Ezüst	122.75
Arany	5.88
Földt. ment. kötvény erd.	75.70
„ „ „ magyarh.	79.50
„ „ „ horvát-slavon	82.75

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

SZÁSZ BÉLA.

HIRDETMÉNYEK.

(71)

Legdicsebbnek tapasztalt s legkedvezőbb sikerrel megpróbált

Dr. Béringuier L.
korona-szesze
(vagy a kölni viz quintessen-tiája.)
1 eredeti üvege ára 1 frt 25 kr. és a 75 kr.

Legkiválóbb minőségben, nem csak mint igen kellemes szagos és mosdó víz, hanem úgy is, mint az élet-szellem ébresztésére s az idegek erősítésére szolgáló dicső gyógyszeres segélyszer.

Dr. Suin de Boutemard
illatos fogpásztája,
1/1 és 1/2 csomagokban ára 70 és 35 kr.
A legolcsóbb, legkényelmesebb s legbiztosabb tisztítószer a fogak és foghús épségben tartására; ezen pászta egyidejűleg az egész száj-üregek igen jótékony frisseséget kölcsönöz.

Dr. Béringuier L.
növényi hajfestőszere
tokban, kefécskével és csészével, teljes készülek, ára 5 frt.

Mint a célnak teljesen megfelelő és általában ártalmatlan szer ismertett el a haj és szakáll, valamint a szemöldököknek bármely tetsző árnyalatban tartós festésére.

Dr. HARTUNG
chinahéj-olaja,
a haj fenntartására és szépitésére (bepecsételt s bélyegzett üvegcsében ára 85 kr.)
Dr. HARTUNG
növény-hajkenőcse,
a hajnöves újraébresztésére és élesztésére, (bepecsételt, bélyegzett üvegcsékben, ára 85 kr.)

A fentebb elősorolt, hasznosultuk és szilárdságuk által annyira kedvelteké vált különleges cikkek, a valódi minőségérti jótállás biztosítása mellett, Maros-Vásárhely városára nézve egyedtől s kizárólag kaphatók:

Fogarasi J. Demeternél; Beszterezén; Kelp Frigyes, Dietrich és Fleischernél; Deézen: Krémer Sámuelnél; Nagy-Enyeden; Horváth Ferencznel; Kolozsvárt: Wolf János és Engel József gyógyszer-tárában; Segesvárt: Misselbacher J. B. és fiainál; Sz.-Udvarhelyt; Kauntz J. A. gyógyszer-tárában; Szamos-Ujvárt: Plaesintár és fiainál; és Tordán: Rigó J. Fridriknél.

10—25

Dr. BORCHARDT orvostudor
illatos
növény-szappana,

a bőrszín szépítésére és épségben tartására, megpróbálva, mindenféle bőrszenny ellen, ajánlható továbbá mindennemű fürdönél sikeresebb eredménnyel, — bepecsételt eredeti csomagokban, ára 42 kr. —

Dr. LINDES tanár
növényi rudas-hajkenőcse
előmozdítja a haj fényét és ruganyosságát s egyszerűsmind a fejtető szilárdítására is igen alkalmas; — eredeti darabokban, ára 50 kr. —

Balzsamos olajbogyó-szappan;
mint enyhe s egyuttal hatályos napi mosdószer még a leggyöngédebb bőrű hölgyek és gyermekek számára is a legjobbnak ajánlandó; — ered. csomagokban ára 35 kr. —

Dr. Béringuier
növénygyök-hajolaja,
hosszabb használatra elégséges üvegekben, ára 1 frt,
a legalkalmasabb növényi alkotrészekből összeállítva a haj és szakáll fenntartására, erősítésére és szépítésére, s az oly kellemetlen fejkorpa és bőrmoha képződés eltávolítására.

Dr. KOCH
növény-czukorkái,
(eredeti dobozokban, ára 70 és 35 kr.)
Ezen, a legkiválóbban alkalmas fű-és növénynedvekből állapodottságra hozott növényczukorkák, a legelismertebb véleményezések nyilvánításával találkoznak és különösen köhögés, rekedtség, torokbántalmak, elnyálkasodások stb. eseteiben csillapítólag hatnak.

(110)

1—2

Méhészet

kedvellőinek ezennel figyelmökbe ajánlatik, hogy Maros-Vásárhely és Szász-Régen városok közt fekvő Körtéfája községében a néhai gróf Lázár Klára ö nagysága udvarába van felül száz különféle alaku Dzierzon-méhkaptár méhekkel telelésre jól berendezve és üresen is, lakváltoztatás következtébe eladó, minden a méhészethez tartozó eszközökkel. Könnyen elszálithatók akár télen, akár korán tavasszal.

Értekezhetni levél által vagy szóval, a tulajdonos megbízotja

Korondi János,
iskola tanítóval.

(65)

11—25

Sirkövek,

Gerendai Antal, márvány műgyárából Pesten.

Vörös márványból, porosz gránitból, vagy terméskőből darabja 8 forinttól kezdve egész 3000 forintig, valamint minden építményi művek, szobrok, fehér márvány asztalok gyári árban megrendelhetők Maros-Vásárhelytől

Fogarasi J. Demeter kereskedésében, és ugyanott a siremlékek dusan kiállított **Albuma** valamint az árjegyzékek megtekinthetők.